

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра східної і слов'янської філології

Курсова робота з арабської філології

на тему:

АСТРОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АРАБСЬКІЙ

Студентки групи Ар16-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми: Арабська мова і література та
переклад, друга східна мова, західноєвропейська
мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.060 Східні мови

та літератури (переклад включно),

перша – арабська

Солошенко Єлизавети Юрїївни

Науковий керівник:

Старший викладач Кононенко В.Г.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ АСТРОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	5
1.1 Визначення поняття наукової термінології та роль терміну.....	10
1.2 Визначення терміну в арабських країнах.....	12
1.3 Внесок вчених у розвиток астрономічної термінології.....	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	14
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ АРАБСЬКОЇ МОВИ В РОЗПОВСЮДЖЕННІ АСТРОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ	20
2.1 Основні терміни та поняття в астрономії арабською мовою.....	23
2.2 Визначення спеціалізації астрономічних термінів та історичний розвиток	24
2.3 Астрологія в астрономії, розвиток астрології в арабському світі.....	25
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	32
ВИСНОВКИ	33
АНОТАЦІЯ АРАБСЬКОЮ МОВОЮ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ВСТУП

Астрономія, як одна з найдавніших наук, сягає корінням у глибоку давнину. Спостереження за небесними світилами протягом століть сприяли накопиченню знань про Всесвіт, які знайшли своє відображення у відповідній термінології. Арабська астрономія, що виникла та розвивалась на Близькому Сході, відіграла значну роль у формуванні й збагаченні світової астрономічної лексики. Араби, будучи кочівниками, здавна використовували зірки для орієнтування, прогнозування погодних умов та визначення часу. Ці практичні знання про небо склали основу народної астрономії, яка існувала задовго до появи ісламу.

З поширенням ісламу в VII столітті н.е. арабська цивілізація пережила бурхливий розвиток. Це сприяло не лише релігійним, але й науковим дослідженням. Араби знайомились з науковими досягненнями інших народів, зокрема з працями античних астрономів. Переклади астрономічних та астрологічних трактатів з грецької, перської та інших мов на арабську стали каталізатором для становлення й розвитку арабської астрономії як науки. Збагачення астрономічних знань та поява нових методів спостережень і розрахунків зумовили потребу у створенні відповідної термінології. Арабські астрономи не лише переймали терміни з інших мов, але й активно розробляли власні. Завдяки їхній праці більшість сучасних астрономічних термінів мають арабське походження. Термінологія — найактуальніша, надзвичайно складна, теоретично і практично важлива галузь мовознавства. Можна сказати, що термінологія тісно пов'язана з усіма лінгвістичними та нелінгвістичними галузями. З історії відомо, що етапи розвитку арабської літературної мови, яка об'єднує всі арабські держави не пройшли однорідними. Розвиток і формування словникового складу арабської літературної мови прийнято ділити на три.

Перший етап був пов'язаний з виникненням ісламу на Аравійському півострові в 8-12 століттях і розвитком арабомовної ісламської цивілізації. У цей період арабська літературна мова стала мовою мусульманської науки, замінивши арамейську, грецьку та латинську мови. Говорячи про історію розвитку термінології в традиціях арабського мовознавства, слід зазначити, що проблемами формування, стандартизації та уніфікації наукової термінології в арабських країнах займаються сім Академій

арабської мови. Наприклад, Академія наук, заснована в 1919 р. в Дамаску (Сирія), видає періодичні видання з термінологічних питань з 1921 р. У 1934 р. була створена Єгипетська арабська академія, а в 1947 р. – Іракська академія наук. Пізніше, в 1976 р. – Академія наук Йорданії, в 1973 р. – Академія наук, мистецтв і літератури Тунісу, в 1993 р. – Академія наук Судану, а в 1994 р. – Арабомовна Палестинська академія. Фахівці в цій галузі з арабських країн прагнуть уніфікувати арабську термінологію не лише як окрему дисципліну, а й у міждисциплінарному, універсальному та міжмовному масштабах. У квітні 1961 р. в столиці Марокко Рабаті відбулася Арабська міждержавна конференція, присвячена вирішенню питань стандартизації та єдиної систематизації наукової термінології, що відповідає вимогам часу.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю дослідження та вивчення спеціальної астрономічної термінології як важливої лексичної системи в арабській мові. Оскільки досліджень які проводилися такими вченими як Пауль Куніч, Рохач Л.В., та інших не розкривають її проблематику використання в арабській.

Предмет дослідження: астрономічна термінологія арабської мови.

Об'єкт дослідження: основні терміни та поняття астрономічної термінології, спільні та унікальні терміни

Мета дослідження: Провести аналіз на практичних перекладах та особливості астрономічної термінології на матеріалі арабської мови.

Мета нашого дослідження передбачає виконання таких **завдань:**

- дослідити загальні питання терміну та термінознавства;
- дослідити появу астрономічних термінів в арабській мові;
- дослідити особливості астрономічної лексики у арабській мові;
- дослідити проблематику використання астрономічної термінології арабської мови.

Матеріалами дослідження слугували тексти астрономічної тематики, а також інтернет ресурси, що містять астрономічно лексику.

Методи дослідження: Для досягнення поставлених цілей використовувалися загальнонаукові теоретичні методи, такі як метод аналізу, метод суцільної вибірки, а також методи зіставлення та опису.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що на прикладі астрономічної термінології арабської мови досліджено використання спеціальної астрономічної лексики з арабських держав в повсякденному житті.

Практичне значення курсової роботи полягає в тому, що її результати можуть стати корисними для студентів-практикантів та фахівців, які зможуть використовувати їх для поглиблення своїх знань та вдосконалення навичок у галузі астрономії. Крім цього, отримані дані можуть бути використані для розробки спеціалізованих навчальних посібників

Структура роботи – Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків після кожного з них, загальних висновків, анотації арабською мовою та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ АСТРОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1 Визначення поняття наукової термінології та роль терміну

Наукова термінологія є ґрунтовним елементом у будь-якій гілці знань. Вона відіграє вагомую роль у створенні системи уніфікованих та точних термінів, які дозволяють науковцям чітко визначати й окреслювати поняття, процеси, теорії та феномени, що вивчаються.

Сутність наукової термінології полягає в створенні спеціалізованих термінів для точного вираження та диференціювання конкретних ідей чи об'єктів у межах певної наукової дисципліни. Це сприяє уникненню неоднозначності та плутанини, а також сприяє зрозумілій комунікації між фахівцями в галузі. Наприклад, у математиці використовуються спеціальні терміни для позначення певних числових відносин, а в медицині - для опису хвороб, їх симптомів та лікування.

Термін у науковій термінології має значення слова чи поняття, яке має чітке визначення в рамках певної наукової області. Він використовується для уніфікованої комунікації та передачі інформації між науковцями, дослідниками та спеціалістами, щоб уникнути двозначності та неоднозначності. Терміни у науці забезпечують стабільність та точність у викладі наукових концепцій, допомагаючи спільноті фахівців зрозуміти та обговорювати комплексні питання та проблеми у своїй галузі.

Як відомо, етимологія слова «термін» походить від латинського «terminus», що означає «кінець, межа, висновок».

Варто зазначити, що різноманітність визначень «термін» пояснюється головним чином відсутністю чітко сформульованих характеристик, унаслідок чого кожен учений розуміє це явище по-своєму.

О. Д. Пономарів, дає таке визначення: «Термін – це одиниця історично сформованої термінологічної системи, що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування

людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови й підпорядковується її законам» (Пономарів, с. 90).

Д. С. Лотте, розглядає терміни як особливі слова в лексичній структурі природних мов, та виводить таку інтерпретацію: «Термін – це лексична одиниця певної мови для спеціальних цілей, що позначає загальне, конкретне або абстрактне поняття теорії певної спеціальної галузі знань або діяльності».

На початку 1970-х років лінгвісти почали вивчати не «ідеальні» або «бажані» терміни, а реальні. Багато лінгвістів цього періоду ставили під сумнів «термінологічні вимоги», сформульовані Д.С. Лотте, як нереалістичні. У таких дослідженнях підкреслюється, що термін – це слово з особливою функцією, а не особливий тип лексичної одиниці. Ця концепція була розвинена видатним лінгвістом Г.О. Винокуром.

Винокур який підкреслював, що «в ролі терміна може виступати будь-яке слово. Терміни - це не особливі слова, а лише слова в особливій функції» (Винокур, с. 5).

Для підбиття підсумків визначень різних дослідників, можна навести ключові ознаки визначення термін.

Терміни точні й однозначні: згідно з О.О. Реформатським, термінологічна система виступає як «термінологічне поле» термінів, у якому терміни точні й однозначні. Поза термінологічною системою термін втрачає свої властивості (стає членом іншої термінологічної системи або детермінованим (Реформатський, с. 51)

1) Терміни є дефінітивними. Тобто це назва спеціального поняття, регульованого в межах свого обсягу визначенням.

2) Термін є номінативним. У сучасній лінгвістиці номінативна функція визначається як основна і найважливіша ознака терміна.

3) Термін стилістично нейтральний, тобто він є емоційно не забарвлений. О.М. Толікіна висловлює у зв'язку з цим цілком обґрунтовану думку: «Суворий інтелектуальний зміст, що виключає емоційні та експресивні моменти, робить термін нейтральним мовним сигніфікатором, який у

межах спеціальної комунікації не містить елемента відношення до об'єкта мовлення та передає тільки релевантну інформацію про нього» (Толікіна, с. 59).

Отже, наукова термінологія та визначення термінів є невід'ємною частиною академічної роботи, сприяючи розвитку наукових досліджень та обміну знаннями серед спеціалістів у відповідних галузях. Науковці та лінгвісти мають свою точку зору на визначення «терміна» залежно від галузі знань та контексту, в якому він використовується. Однак, незважаючи на відмінності у способах визначення, у сукупності вони слугують підґрунтям для створення єдиної та точної термінології в науковому співтоваристві.

1.2 Визначення терміну в арабських країнах

Європейська колонізація арабських країн посилила кризу арабської мови і сприяла тому, що в них в якості мови науки та освіти вживалась іноземна мова. Англійська мова, наприклад, залишається і донині основною мовою навчання у сфері вищої освіти. При наявності єдиного для всіх арабських країн мовного джерела, званого класичною арабською мовою – «аль-Фусха», є регіональні форми його сучасного розвитку, де чітко проявляються семантичні дивергенти, що мають одну і ту ж словоформу з різним смисловим змістом. Звідси можна говорити про єгипетську, сирійську, іракську, марокканську та інші варіанти сучасної арабської мови. Аналіз сучасного стану арабської мови свідчить, що в сучасному арабському суспільстві відбулася зміна домінуючого типу спілкування. Це призвело до кількісних та якісних змін сучасної літературної арабської мови, зберігаючи при цьому її системну цілісність та внутрішню ідентичність. Значні зміни були помітні в лексичному складі в сферах шоу-бізнесу, ринкової економіки та побутової техніки. Бурхливий процес запозичення в арабській мові супроводжувався калькуванням. Основна маса запозичень і калька сходила з англійської або французької мови.

Термінологія є одним з основних факторів свідомого впливу на мову. Саме слово **إصطلاح** з сучасним поняттям «термін» перекладається з арабської мови як «взаємна домовленість» (Суб М., с. 173).

Варто зазначити що, терміни характеризують запити професіоналів на найменування об'єктів або явищ, наділених загальними специфічними ознаками (Мечковская, с. 241).

Як терміни можуть бути розглянуті такі частини мови як: іменники або побудовані на їх основі словосполучення. Визначеність і чіткість в позначенні поняття є важливішою їх якістю. Розбіжності в простих слововживання можна компенсувати контекстом, проте розбіжності в термінологічній лексиці чреваті небезпеками, так як лексичне значення терміна не залежить від контексту (Реформатский, с. 115).

В історії арабської термінології виділяються два періоди її розвитку: класичний і сучасний. Арабо-мусульманське спадщина показало високу ступінь насиченості термінологією, але не слід забувати, що і в ньому було величезна кількість адаптивних запозичень.

Арабам доводилося спілкуватися з різними народами, в тому числі і з тими, які за своєю соціальною структурою і культурою перебували на більш високому суспільному щаблі, як, наприклад, візантійці й перси на півночі Аравійського півострова та хіміяріти на півдні. У формуванні сучасної арабської термінології вирішальне слово належало представникам традиційної школи. Лексичний фонд арабської середньовічної спадщини представлявся для них універсальним резервом, використовуваним для кодування сучасних понять. Наприклад, для найменування поняття «поїзд» була обрана лексема, яка позначала в старі часи низку верблюдів які йшли один за одним. (Аль-Малаики, с. 99).

Можемо зробити висновок, що в основу традиційного лінгвістичного підходу до створення сучасних термінів було покладено словотворчий (морфологічний) рівень. Такий підхід спирається на систематичне використання мовних елементів для створення нових слів з точними та визначеними значеннями, що дозволяє зберігати стабільність та узгодженість у мовній системі.

Арабська мова має стандарти та засоби контролю, на які слід покладатися кожного разу, коли нам доводиться вводити іноземні слова, беручи до уваги якщо ці слова залишаються, та не виражають відомого відхилення від арабських слів. Тобто

ми залишили всі можливості, які пропонує нам мова для правильної передачі нових термінів. Хоча мова розвивається, вона повинна еволюціонувати, але також необхідно враховувати характеристики самої мови для корисного розвитку. Розвиток не завжди означає прогрес і процвітання, перехід від фази до фази, навіть якщо він довільний, означає лише затримку. Як стародавні араби подолали труднощі перекладу наукових термінів і перенесли їх на арабську мову.

Доктор Атта Абу Джибін, кафедра арабської мови хевронського університету у своєму дослідженні зіткнувся з проблемою локалізації термінів і перекладу їх на арабську мову, а також з тим, як стародавні араби подолали цю проблему, що стояла перед ними в давню епоху, і як вони змогли вирішити складнощі та досягли найбільшого успіху в той час, коли Арабська мова вийшла з ужитку.

Ібн Фаріс у своїй книзі «Ас-Сахібі» стверджує: «Відомо, що арабська мова – це одкровення, доказом чого є слова Всевишнього». «І навчив Він Адама всім іменам» (Коран, 2:31). Ібн Аббас казав: «Він навчив його всім іменам, які знають люди, від назв тварин, землі, рівнин, гір та подібних речей».

Прихильники теорії одкровення спираються на явний зміст тексту: Всі імена були дані Богом у тексті, як і дієслова та букви. Адже дієслова та букви також є іменами, бо ім'я – це знак, а розрізнення (між іменами, дієсловами та буквами) – це вигадка граматиків, а не мови. Оскільки вони стверджували, що говорити лише іменами неможливо.

Вони також спираються на неможливість укласти угоду без попередньої мови, якою спілкуються договірні сторони.

Ас-Суюти в «Аль-Музхір» говорить: «Якби мови були умовними, то для спілкування з метою їх встановлення знадобилася б інша умовна мова або письмо, і мова повернулася б до нього, і виникла б циклічність, або послідовність у ситуаціях, що неможливо. Тому неминуче звернення до одкровення» (Аль-Музхір 1:18).

Багато арабських мовознавців поєднували віру в божественне походження мови та людський фактор з її розвитком, вони вважали, що Бог створив арабську мову досконалою, а завданням граматиків є розкриття божественної мудрості, закладеної в ній.

«Мова належить до тих явищ, перед якими кожна людина змушена схилитися. Будь-яке відхилення від її норм, навіть через помилку чи незнання, зустрічає опір з боку суспільства, яке прагне повернути все до правильного руслу, караючи порушника певними санкціями. Якщо людина спробує повністю ігнорувати мовні норми, вигадавши власну мову для спілкування, її дії перетворяться на марну трату часу, адже ніхто не буде розуміти її мови, і вона не зможе поширити свій винахід».

Слід визнати, що сучасне мовознавство (лінгвістика) є однією з точних гуманітарних наук, яка за своїми методами та результатами досягла рівня точності, близького до природничих наук. Її дослідження стали зразком для інших гуманітарних дисциплін. Ця наука остаточно довела, що «мова – це соціальне явище, притаманне кожному людському суспільству. Це суто людське явище, не пов'язане з божествами, яке не спустилося з небес, а виникло знизу, еволюціонувало разом з людиною та розвивалося разом з її цивілізацією».

Якщо ми застосуємо цей науковий метод до поглядів стародавніх, то швидко й чітко побачимо, що твердження про те, що мова була створена й сформована зусиллями окремих людей або більшості, не підтверджується жодними характеристиками мови! Нам також стане зрозуміло, що передбачення винятковою особистістю або мудрою більшістю майбутнього мови та їх турбота про її остаточний стан... все це не може бути сприйняте як правдиве з точки зору природи мови, згідно з даними соціологічних досліджень. Немає й не може бути місця для концепції першого творця, який завдяки своїй мудрості та майстерності (або іншим факторам) нібито створив мову.

Адже мова – це не що інше, як соціальна діяльність, а не розумовий процес чи логічне планування. Коли ця істина про характеристики мови як соціальної системи остаточно затвердиться, нам стане зрозуміло, що штучні мови, побудовані на логічній схемі, які заздалегідь визначені, не можуть бути життєздатними, крім випадків спеціальних мов: технічних мов (термінологій) та правил оголошення. У таких випадках достатньо домовленості між певною кількістю людей, які їх використовують, щоб зберегти їх у незмінному вигляді».

Арабська термінологія по праву вважається однією з тих що розвивається, та є живою термінологічною системою. Її історія поділяється на два етапи: класичний, який зробив внесок у термінологію традиційно-мусульманських наук, і сучасний, що характеризується прихильністю до запозичення іншомовних термінів. Наразі арабський світ переживає технічний прогрес, який обумовлений термінологічним вибухом загальнонавчальної, загальнонаукової та вузькоспеціалізованої лексики. Англійська мова стала мовою-джерелом у сферах інформатики та інформаційних технологій. Оскільки арабська термінологія не встигає за темпами зародження нової спеціальної лексики, то велика частина іншомовних слів проникає в арабську мову в оригіналі.

Для того щоб арабська мова змогла підібрати адекватні аналоги запозиченням, потрібен час. У наукових виданнях після арабського терміна прийнято прописувати його іншомовний оригінал, так як внаслідок різновиду фонетичних систем в арабських регіонах іноземні запозичення читаються по-різному. Якщо порівнювати арабську термінологічну базу з базами інших мов, то виявиться, що Арабська термінологія ще не має стабільності і чіткості. Бурхливий розвиток базових галузей арабської промисловості не призвів до розвитку національної термінології.

1.3 Внесок вчених у розвиток астрономічної термінології

Астрономія – одна з найдавніших наук, яка виникла ще в доісторичні часи. Перші астрономи спостерігали за небесними тілами, щоб зрозуміти, як вони рухаються і як вони впливають на нашу планету. З часом астрономія розвивалася, і вчені зробили ряд важливих відкриттів, які змінили наше розуміння Всесвіту. Перші астрономічні знання були накопичені в Стародавньому Єгипті, Вавилоні та Греції. Давньоєгипетські астрономи розробили календар, який базувався на руху Сонця, Місяця та зірок. Вавилонські астрономи створили точні таблиці руху планет і зірок. Давньогрецькі астрономи, такі як Птолемеї, розробили геоцентричну модель Всесвіту, яка вважала, що Земля є нерухомим центром Всесвіту, а навколо неї обертаються Сонце, Місяць та планети.

У середньовіччі астрономія розвивалася в основному в мусульманському світі. Мусульмани внесли значний внесок у розвиток астрономії, зокрема в галузі математики, геометрії та тригонометрії. Вони також розробили більш точні таблиці руху планет і зірок, ніж їхні грецькі попередники.

У XVI столітті Микола Коперник запропонував геліоцентричну модель Всесвіту, яка вважала, що Сонце, а не Земля, є центром Всесвіту. Ця модель спочатку була відкинута церквою, але в кінцевому підсумку вона була прийнята науковим співтовариством.

У XVII столітті Галілео Галілей використав телескоп для проведення астрономічних спостережень. Він зробив ряд важливих відкриттів, зокрема виявив, що Сонце має плями, а Юпітер має супутники.

У XVIII столітті Ісаак Ньютон розробив закони руху, які пояснюють рух планет і інших небесних тіл.

У XIX столітті астрономія зробила ряд важливих відкриттів, зокрема було відкрито планету Нептун, було встановлено, що Сонце є зіркою, і було виявлено, що Всесвіт розширюється.

У XX столітті астрономія зробила ще більш значні прориви. Було відкрито нові планети, галактики та інші об'єкти Всесвіту. Було розроблено нові інструменти та технології, які дозволили астрономам спостерігати за Всесвітом з більшою деталізацією.

У XXI столітті астрономія продовжує розвиватися. Було відкрито нові планети поза Сонячною системою, було виявлено темну матерію та темну енергію, і було зроблено ряд інших важливих відкриттів.

Оскільки астрономія, як одна з найдавніших наук, протягом тисячоліть накопичувала знання про Всесвіт, розширюючи межі нашого розуміння. Разом з цим зростала потреба в чіткій та зрозумілій системі термінів, яка б дозволяла описувати, класифікувати та пояснювати небесні об'єкти, явища та закономірності. Вивчення історії астрономічної лексики дає можливість не лише простежити еволюцію наукової думки, але й глибше зрозуміти зв'язок між мовою та науковим знанням.

Шумери, вавилоняни, стародавні єгиптяни, греки та інші народи створили перші системи найменувань для сузір'їв, зірок та планет. Ці ранні терміни ґрунтувалися на міфології, візуальних характеристиках небесних об'єктів та практичних міркуваннях, пов'язаних з календарем та сільським господарством. Наприклад, сузір'я Великої Ведмедиці в багатьох культурах асоціювалося з образом ведмедя.

Грецькі астрономи, такі як Гіппарх і Птолемей, значно розширили та систематизували астрономічну термінологію. Вони ввели нові терміни для позначення небесних координат, інструментів та астрономічних явищ. Багато з цих термінів, перекладені з грецької мови, використовуються й досі, наприклад, «зодіак», «екліптика» та «каталог».

Арабські вчені, такі як Аль-Баттані та Аль-Фарабі, збагатили астрономічну термінологію, переклавши праці грецьких астрономів арабською мовою та запровадивши нові терміни. Вони також зробили значний внесок у розвиток астрономічних інструментів та методів спостережень. Аналіз етимології астрономічних термінів може дати цінну інформацію про історію їх виникнення та еволюцію. Наприклад:

Термін «Всесвіт» з'явився в давньогрецькій мові як *κόσμος* (kosmos), що означає «порядок», «гармонія».

Термін «галактика» походить від грецького слова *γαλαξίας* (galaxias), що означає «молочний». Спочатку воно використовувалося для позначення смуги світла, яку можна побачити в нічному небі. Сьогодні ми використовуємо це слово для позначення величезної системи, що складається з мільярдів зірок, газу та пилу.

Термін «зірка» походить від праслов'янського слова *zvǣzda*, яке, ймовірно, має спільний корінь з індоєвропейським словом *h₂stér*, що означає «твердий», «жорсткий».

Термін «планета» походить від грецького слова *πλανήτης* (planētēs), що означає «блукаючий». В античні часи це слово використовувалося для позначення семи небесних тіл, які, як вважалося, обертаються навколо Землі. Сьогодні ми

використовуємо це слово для позначення будь-якого небесного тіла, яке обертається навколо зірки.

Термін «чорна діра» з'явився в середині 20 століття в ході досліджень гравітаційного колапсу зірок.

Важливо зазначити, що точний час появи та походження деяких з цих термінів все ще є предметом дискусій серед науковців. Деякі терміни мають багатовікову історію та зазнавали змін протягом століть, тоді як інші з'явилися порівняно недавно. Вчені зробили ряд важливих відкриттів, які суттєво змінили наше розуміння Всесвіту. Астрономічні дослідження постійно розвиваються, і, безсумнівно, в майбутньому ми дізнаємося ще багато нового про Всесвіт. Це, ймовірно, призведе до появи нових термінів, які будуть або транслітеруватися арабською мовою, або замінюватися близькими синонімами. Також варто пам'ятати, що зміна термінів з часом є природним явищем. оскільки нові терміни можуть бути більш точними, описовими або краще відповідати нашій сучасній науковій картині світу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Наукова термінологія, хоч і є невід'ємною частиною академічного дискурсу, залишається предметом не лише активних обговорень серед сучасних науковців, але й предметом досліджень багатьох мовознавців протягом історії. Зокрема, імена таких вчених як Д.С. Лотте, О.О. Реформатський, О.М. Толкін, та Г.О. Винокур є важливими в контексті вивчення походження та еволюції наукової термінології. Їхні дослідження відображають різні підходи та перспективи на розвиток та походження термінів у наукових дисциплінах.

Деякі з цих вчених підкреслюють багатовікову історію та походження деяких термінів, що зазнавали змін протягом століть, в той час як інші терміни з'явилися порівняно недавно, що свідчить про постійну еволюцію мови та понять у науці. Їхні дослідження сприяють у формуванні розуміння того, яким чином термінологія розвивалася та змінювалася на протязі історії, а також як вона адаптується до нових вимог сучасного наукового середовища.

Крім того, у своїх дослідженнях ці вчені можуть акцентувати увагу на впливі культурних та соціальних чинників на формування термінології у різних наукових галузях. Вони можуть досліджувати взаємозв'язок між розвитком науки та змінами в мовній термінології, а також роль трансляції культурних концепцій через мову у процесі створення та розповсюдження нових термінів. Їхні праці не лише розширюють наше розуміння походження та еволюції термінів у науці, але й відображають різноманітні підходи до цієї проблеми, сприяючи подальшому обміну знаннями та розвитку мовознавчих досліджень.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ АРАБСЬКОЇ МОВИ В РОЗПОВСЮДЖЕННІ АСТРОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ

2.1 Основні терміни та поняття в астрономії арабською мовою

Астрономічна термінологія служить мостом між науковцями та громадськістю, вона є необхідною для підтримки діалогу та обміну знаннями. Дійсно, чітко визначена та узгоджена система термінів є життєво важливою для будь-якої наукової дисципліни, і астрономія не є винятком. У науці важливо чітко й однозначно висловлювати свої ідеї та концепції. Астрономічна термінологія забезпечує спільну мову, яка дозволяє науковцям з усього світу спілкуватися й обмінюватися інформацією без непорозумінь. Використання узгодженої термінології робить астрономічні дослідження більш зрозумілими та простішими для відстеження. Це полегшує науковцям побудову на знаннях один одного та співпрацювати над спільними проектами. У міру зростання глобального характеру астрономічних досліджень стає все більш важливим мати узгоджені стандарти термінології. Це сприяє міжнародній співпраці та обміну даними, а також гарантує, що наукові результати є точними та надійними.

Існує декілька організацій, які працюють над розробкою та просуванням глобальних стандартів астрономічної термінології. До них належать Міжнародний астрономічний союз (IAU) та Міжнародна федерація обчислювальної астрономії (ICFA). Ці організації публікують словники, рекомендації та інші ресурси, які допомагають науковцям у всьому світі використовувати спільну мову.

О. Богуш трактує астрономічну термінологію загалом як природно сформовану й упорядковану сукупність фахових термінів, що забезпечують номінацію понять астрономії та пов'язані між собою певними лексико-семантичними відношеннями (Богуш, с. 15). Одним з визначальних глобальних стандартів термінології в астрономії є «IAU Thesaurus», розроблений Міжнародним астрономічним союзом (IAU). Цей тезаурус містить широкий спектр термінів, які використовуються у різних галузях астрономії, включаючи астрофізику, планетологію, космологію та інші. Він є

незамінним інструментом для дослідників, викладачів та студентів, які працюють у сфері астрономії. Однак варто зазначити, що терміни уніфіковані на цій платформі не є загально визначеними для арабської мови, а зазначені лише англійською.

Крім «IAU Thesaurus», існують інші міжнародні організації та проекти, які також вносять свій внесок у стандартизацію термінології в астрономії. Наприклад, «ASTM International» розробляє стандарти для термінології та класифікації астрономічних даних, а «Virtual Observatory» працює над стандартизацією обміну даними та метаданими в астрономії. Ці організації та проекти активно співпрацюють з іншими науковими установами та галузевими спільнотами для визначення та впровадження уніфікованих термінів та нормативів.

Загальнообов'язкові глобальні стандарти термінології в астрономії є важливим кроком у напрямку спільного розуміння та спілкування у цій науковій галузі. Вони сприяють розвитку астрономії, покращують якість досліджень та сприяють взаємодії між науковцями з усього світу. Використання глобальних стандартів термінології в астрономії допомагає створити однорідне та систематизоване знання про Всесвіт, його об'єкти та явища, що є важливим для подальшого розвитку науки, та полегшує роботу перекладачам

Міжнародний астрономічний союз (МАС) є важливою організацією, яка об'єднує астрономів та астрофізиків з усього світу. Однією з ключових функцій МАС є створення і підтримка глобальних стандартів термінології в астрономії. Це важливо для забезпечення зрозумілості та спільності в астрономічних дослідженнях та комунікаціях. У документі МАС «IAU Style Manual» вказується, що:

«З метою сприяння спільному розумінню та уникнення недорозумінь у астрономічних публікаціях та комунікаціях, МАС встановлює стандарти термінології, які мають бути використані у наукових публікаціях та науковій комунікації».

Деякі приклади глобальних стандартів термінології в астрономії включають в себе офіційні визначення астрономічних одиниць вимірювання, які використовуються у всьому світі, такі як астрономічна одиниця (AU), парсек (pc) та світловий рік (ly).

Для арабських астрономічних термінів існують свої словники оскільки немає міжнародних організацій які вносять терміни зазначені арабською в загальноприйняті. Один з таких сучасних словників це «Dictionary Of Astronomy Terms». Варто зазначити, що більшість арабських астрономічних термінів не є вигаданими словами, а є запозичені з загальноживаної лексики. Ці запозичення піддавалися семантичній спеціалізації, отримуючи чітке астрономічне значення, відмінне від повсякденного вживання.

Якщо перейти до витоків астрономічної термінології з арабської то можна зазначити, що араби спостерігали за природними явищами протягом багатьох століть. Вони спостерігали за зірками та їхнім рухом протягом років, та завдяки цьому отримали розуміння про сезони, періоди дощів та посух, а також використовували зірки для орієнтації під час своїх міграцій вночі. Все це було свого роду було відомими знаннями про небо. Після поширення ісламу по країнах Близького Сходу араби поступово познайомилися з науками, культивованими у візантійських та іранських регіонах.

У восьмому столітті переклади астрологічних і астрономічних робіт почали робитися з перської, індійської та грецької на арабську, і з цього моменту почалося те, що стало настільки відомим, як «арабська астрономія», тобто «наукова» астрономія, на відміну від староарабської народної астрономії. У той час як перекладацький рух продовжувався і в X столітті, з першої половини IX століття на «арабську» астрономи, вивчивши перекладні матеріали, почали розвивати свою власну, «арабську», наукову і вже не популярну, астрономію. Особливо в астрології є багато перських термінів в арабському написанні вони були збережені з латинських перекладах. Деякі з транслітерованих арабських термінів були формально латинізовані, даючи їм латинські закінчення, як, наприклад, *aux*, *genit. augis*, від арабського *اوج*, «апогей», який сам був виведений з санскритського *исса*. Три арабські терміни, запозичені латинською мовою в десятому і дванадцятому століттях, дійшли до наших днів і є загальними для астрономів: *سمت*, його протилежність, *نادر* та *السُّمُوت* (останній помилково розуміється як одина, хоча спочатку в арабській був множиною).

Множинність сформованої таким чином термінології привела до складання глосаріїв астрономічних і астрологічних термінів. Глосарій Фульберта Шартрського можна вважати одним з найдавніших (п. 1028), він зібрав 28 арабських термінів від *Sententie astrolabia*. Два глосарії з п'ятнадцятого століття були відредаговані Куніцшем 1977 року, один повний, що містить 59 леммат як арабської, так і латинської мов; з іншого, який складається з 33 рукописних сторінок, було відібрано лише 33 арабські леммати.

Загалом, глобальні стандарти термінології в астрономії допомагають створити єдиний мовний фундамент для астрономів та сприяють розвитку науки та розумінню Всесвіту. Арабська мова є однією з найдавніших і найбагатших мов світу. Вона має довгу історію використання в астрономії, і багато арабських термінів й понять все ще використовуються в сучасній астрономії. Однак арабська мова не є науково визначеною мовою для астрономії, через це багато термінів або калькуються з англійської або мають свої варіанти найменування проте не є науково затвердженими міжнародними організаціями.

2.2 Визначення спеціалізації астрономічних термінів та історичний розвиток

Арабська мова має багату та розвинену астрономічну термінологію, яка виникла в результаті взаємодії арабської культури з іншими культурами, зокрема з грецькою, перською та індійською. Багато арабських астрономічних термінів є спільними з термінами інших мов, зокрема з грецької. Це пов'язано з тим, що арабська астрономія виникла на основі грецької астрономії, і багато арабських астрономів були перекладачами.

Арабське мовознавство досягло великих успіхів в епоху халіфату (VII–XII ст.). Халіфат був багатонаціональною державою, в якій проживали перси, сирійці, греки, євреї та інші народи. Його територія охоплювала Аравію, Передню Азію, Північну Африку та Піренейський півострів.

Однак найбільших успіхів досягли араби в лексикографії. Вони уклали чимало багатотомних словників, серед яких вирізняється двадцятитомний словник Сагані

(1181–1252) і стотомний (за іншими джерелами, шістдесятитомний) словник аль Фірузабаді (1329–1414) «Камус», що в перекладі означає «океан». Він був настільки популярним, що словом камус стали називати словник узагалі.

Аналіз арабських словників засвідчує надзвичайне захоплення їхніх творців словом, лексичним багатством арабської мови. «В сучасному етапі розвитку термінології більшість термінологічних систем формується під впливом інших мов. Завдання арабської термінологічної практики зводиться до того, щоб знайти адекватні арабські аналоги для вже вживаної та певною мірою стандартизованої іншомовної термінологій. Нові арабські терміни створюються або проти інтернаціоналізмів латиногрецької освіти, або проти національних (нині переважно англійських і французьких) термінів» (Белкин, с. 119).

Насправді, більшість астрономічних термінів, що стосуються зірок сьогодні, походять з арабської мови, тоді як інші є грецькими, а деякі залишаються невідомого походження. Деякі дуже старі назви зірок були названі людьми, які жили на شبه الجزيرة العربية (Аравійський півострів) кілька тисяч років тому. Але потім, з поширенням ісламу, багатьом зіркам присвоїли імена арабською мовою, головним чином в результаті наукового руху, ініційованого такими установами, як بَيْتُ الْحِكْمَةِ (Будинок мудрості), який взяв на себе складне завдання розвитку подальшого попередніх робіт індійських і грецьких астрономів. Ось як, наприклад, книга Птолемея المجسطي «Альмагест» змогла досягти Європи в 12 столітті тільки завдяки своєму арабському перекладу.

Астрономи прийняли в загальне вживання певні назви з книги Птолемея і додали ще багато свого, та створи книгу яка відома як «Зідж». Арабська астрономічна термінологія розвивалася протягом багатьох століть. Ранні арабські астрономи, такі як Аль-Хорезмі та Аль-Баттані, використовували багато грецьких астрономічних термінів. Однак пізніше арабські астрономи, такі як Абу Райхан аль-Біруні та Аль-Фаргані, почали створювати нові терміни для позначення нових астрономічних явищ та понять.

У середньовічній Європі арабська астрономічна термінологія була широко поширена. Багато середньовічних європейських астрономів перекладали арабські

астрономічні тексти, та використовували арабські астрономічні терміни у своїх власних роботах. Європейці епохи Відродження в свою чергу переклали ці арабські терміни на латинську мову, що пояснює, чому іноді певні найменування можуть звучати досить неоднорідно з певними мовами.

Важливо зауважити, що термінологія має свою спеціалізацію вживання. Якщо проаналізувати термінологію, яка вживається фахівцями певної галузі в наукових текстах, усному професійному мовленні, уводиться у словники тощо, то виявляється, що частина термінів використовується лише в цій галузі, а частина - і в інших. Це свідчить про те, що терміни неоднакові за ступенем спеціалізації їхнього значення.

Залежно від ступеня спеціалізації значення терміни можна поділити на три основні групи:

Загальнонаукові терміни, тобто терміни, які вживаються практично в усіх галузевих термінологіях. Слід зазначити, що такі терміни в межах певної термінології можуть конкретизувати своє значення.

Міжгалузеві терміни – це терміни, які використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях.

Вузькогалузеві терміни - це терміни, характерні лише для певної галузі.

При аналізі астрономічної термінології, наведеної нижче, виявлено, що переважна більшість вживаних термінів мають характер міжгалузевої співпраці, що вказує на їхню універсальність та застосовність у різних галузях науки.

نُجُوم – *Зірки, небесні тіла*

النجوم هي أجرام سماوية ضخمة تتكون في الغالب من الهيدروجين والهيليوم

Зірки – величезні небесні тіла, що складаються в основному з водню і гелію

العديد من نجوم هوليوود ارتداء الملابس بسبب هذا النسيج.

Багато голлівудських зірок носять одяг з цієї тканини.

Можемо спостерігати використання слова в двох різних аспектах. У першому прикладі, слово «зірка» використовується в астрономічному контексті для опису небесного тіла. У другому прикладі, це слово використовується для відомих осіб, які в суспільстві часто порівнюють зі зірками.

كوكب – *планета, зірка.*

وقد شهد كوكب الأرض للتو أكثر ثلاث سنوات سخونة في التاريخ المسجل.

Планета Земля щойно стала свідком найспекотніших трьох років в історії людства.

عندما نظرت الى السيف في المتحف، لمحت عيني كوكبه

Коли я подивився на меч у музеї, я побачив його блиск

Приклади наведені вище мають два різні контексти використання однієї лексичної одиниці. Хоча і в другому значенні як блиск слово використовуються доволі рідко, проте варто зазначити, його перше значення планета не є єдиним.

بُزج – *Сузір'я.*

برج الدب الأكبر عبارة عن تشكيلة رائعة مكونة من سبعة أنجم

Сузір'я Велика ведмедиця – складається з 7 зірок

كان برج المدافع الرشاشة فوق المقصورة القتالية.

Кулеметна башта знаходилася над бойовою рубкою.

برج يمكن أن تكون مضاءة بألوان مختلفة على كل ليلة.

Вежа може бути освітлена різними кольорами на кожну ніч.

Викладені приклади ілюструють використання терміну у трьох різних контекстах, з яких два належать до різних галузей термінології. У першому випадку термін використовується в астрономічному контексті, а в другому - у військовому. Третій приклад є більш поширеним у повсякденному вжитку.

القمر – *місяць, супутник*

صادف اليوم بالضبط أربع سنوات منذ إطلاق أول قمر صناعي للاتصالات في المدار.

Сьогодні виповнилося рівно чотири роки з моменту запуску першого супутника зв'язку на орбіті.

كان بروز القمر في السماء المظلمة ليلاً،

Луна з'являється вночі у темному небі.

يحتوي قمر الدين المصفى على المواد الغذائية الأساسية التي تعزز الصحة العامة وتقوي الجسم

Абрикосова пастила містить необхідні інгредієнти, які сприяють зміцненню здоров'я та організму

والله انت القمر في حياتي

Боже, ти місяць мого життя

Термін «луна» та слово «супутник» мають спільну лексему в астрономічній термінології, тому важливо розуміти контекст їхнього вжитку, щоб уникнути непорозумінь під час перекладу. Проте варто зауважити, що можна зустріти їх і в інших контекстах, таких як абрикосова пастила або ласкаве звертання.

شهاب – *метеор*

في كل ليلة يمكن لك أن ترى شهابا أو اثنين في السماء

Щоночі в небі можна побачити один-два метеори.

مجرة – *галактика*

كيف حصلت مجرة درب التبانة على اسمها ومن قام بذلك

Як Чумацький Шлях отримав свою назву і хто це зробив?

هناك المليارات من المجرات الأخرى في الكون

Є мільярди інших галактик у Всесвіті.

Вище наведенні два приклади з астрономічної термінології які є вузькогалузеві і зустрічаються лише в наукових роботах та дослідженнях космічної тематики.

Загальний аналіз астрономічної термінології підкреслює важливість глобальних стандартів у цій галузі, які сприяють створенню єдиного мовного базису для астрономів та сприяють розвитку науки та нашого розуміння Всесвіту.

Хоча арабська мова має багату та давню історію використання в астрономії, вона не є офіційно визнаною мовою для цієї науки, що призводить до калькулювання термінів з англійської та інших мов. Незважаючи на це, арабська астрономічна термінологія має значний внесок у розвиток цієї науки, відіграючи важливу роль у формуванні загальних концепцій та досліджень протягом століть.

1.3 Астрологія в астрономії, розвиток астрології в арабському світі

Астрологія і астрономія – це дві різні науки, які часто плутають. Астрологія – це псевдонаука, яка вивчає вплив небесних тіл на земні події. Астрономія – це наука, яка вивчає Всесвіт. Проте в контексті арабської мови ми можемо розглянути їх в одній площині. Майже всі відомі світові видатні дослідники кажуть одне й те саме тлумачення цієї сфери.

«Астрологія – це псевдонаука, яка не має наукового обґрунтування» – Карл Саган, астроном і популяризатор науки

«Астрологія – це наука про те, як розташування небесних тіл впливає на життя людей. Астрономія – це наука про те, як небесні тіла рухаються» – Стівен Хокінг, фізик-теоретик і космолог.

Астрологія і астрономія мають спільну історію. Перші астрономи були астрологами. Вони спостерігали за небесними тілами, щоб передбачити майбутнє. З часом астрономія стала наукою. Вчені розробили методи, які дозволяють їм точно прогнозувати рух небесних тіл. Ці методи не мають нічого спільного з астрологією.

Астрологія має давню історію. Вона виникла в Стародавньому Вавилоні приблизно в 2000 році до н.е. Вавилонські астрономи спостерігали за небесними тілами і помітили, що вони рухаються в певних закономірних порядку. Вони почали пов'язувати ці рухи з подіями на Землі, такими як народження, смерть і природні катаклізми. Ці знання поширилися по всьому світу з Стародавнього Вавилону, та стала популярні в Стародавній Греції, Римі, Єгипті та Індії.

У середньовіччі астрологія була важливою частиною науки і релігії. Вона використовувалася для прогнозування майбутніх подій, прийняття рішень і лікування хвороб. З часом астрологія втратила свою популярність. У 17 столітті відбулася наукова революція, і вчені почали використовувати наукові методи для вивчення Всесвіту. Астрологія не могла витримати критики наукового методу, і вона стала розглядатися як псевдонаука.

Астрологія ґрунтується на двох основних припущеннях:

Небесні тіла впливають на земні події. Розташування небесних тіл в момент народження людини визначає її долю. Астрологи використовують гороскопи для визначення впливу небесних тіл на людину, для прогнозування майбутніх подій, аналізу особистості та надання порад.

Астрологія була піддана критиці з боку наукового співтовариства. Критики стверджують, що астрологія не має наукового обґрунтування. Вони вказують на те, що астрологічні прогнози не є точними і не можуть бути перевірені за допомогою наукових методів. У 2018 році Американська асоціація психології опублікувала заяву,

в якій заявила, що «немає наукових доказів на підтримку тверджень про те, що астрологія може передбачати майбутнє, описувати особистість або робити прогнози про здоров'я». (Американська Асоціація Психологів)

Варто зазначити, що астрологія та астрономія мають спільну термінологію та використання. Перші знання та терміни які були введені в арабську космічну термінологію на пряму стосувалися астрології, а вже згодом перейшли до такої науки як астрономія.

Астрологія – це псевдонаука, яка не має наукового обґрунтування. Астрологічні прогнози не є точними і не можуть бути перевірені за допомогою наукових методів. Проте це є основа зародження астрономії і вони мають спільну термінологію, хоч і астрологія не вважається наукою.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Підсумовуючи аналіз астрономічної термінології, варто відзначити, що глобальні стандарти грають надзвичайно важливу роль у формуванні спільного мовного фундаменту для астрономів по всьому світу. Ці стандарти сприяють як зміцненню співпраці та обміну знаннями в науковому середовищі, так і розвитку наукових досліджень та нашого загального розуміння Всесвіту. Незважаючи на те, що арабська мова має довгу історію використання в астрономії і є джерелом багатьох термінів та понять у цій галузі, вона не має статусу офіційно визнаної мови для наукових цілей у світовому астрономічному співтоваристві. Це призводить до ситуації, коли терміни часто калькуються з англійської чи інших мов, що може впливати на єдність та узгодженість мовного використання.

Загальний аналіз астрономічної термінології свідчить про важливість розуміння культурних та історичних контекстів у формуванні та використанні термінів у наукових дослідженнях. Дослідження в цій галузі допомагають не лише у встановленні спільного мовного базису, а й у вивченні еволюції мовних конструкцій та їх впливу на розвиток науки. Також важливо враховувати, що культурні та релігійні

вірування можуть впливати на сприйняття та інтерпретацію астрономічних явищ, що відображається у використанні термінології.

У той же час, важливо розрізнити між науковим та псевдонауковим використанням астрономічних термінів. Астрологія, хоч і є давнім явищем, не має наукового обґрунтування та не може бути перевірена за допомогою наукових методів. Така розрізнення є важливою складовою наукової грамотності та сприяє правильному розумінню астрономії як науки.

ВИСНОВКИ

Термінологія, важлива складова лінгвістики, є не тільки найактуальнішою, а й дуже складною, теоретично і практично значущою галуззю. Її значення проявляється в усіх галузях науки і культури, оскільки вона відображає і систематизує знання, що належать до різних об'єктів дослідження.

Вивчення термінології необхідне для розуміння основних понять тієї чи іншої наукової дисципліни, а також для вивчення її історичного розвитку та еволюції. У цьому сенсі історія розвитку арабської літературної мови особливо цікава, оскільки поєднує в собі елементи релігійного та культурного розвитку з впливом на наукові та літературні традиції арабського світу.

На кожному етапі становлення арабської мови та культури відбувався активний розвиток і стандартизація наукової термінології. Сім академій арабської мови, створених в арабських країнах, відіграли важливу роль у цьому процесі, сприяючи уніфікації та стандартизації термінології не лише в лінгвістиці, а й у ширшому міждисциплінарному та міжлінгвістичному контексті.

Астрономічна термінологія, що сягає своїм корінням арабської мови, відображає глибоке розуміння природи та астрономічних явищ в арабській культурі. Спостереження за зірками та їхнім рухом, а також розуміння пір року та природних явищ породило унікальну арабську астрономічну термінологію, яка є важливим елементом культурної спадщини арабського світу.

Таким чином, аналіз історії та розвитку арабської термінології не тільки важливий для розуміння культурної та наукової спадщини, а й актуальний у контексті уніфікації та стандартизації наукової мови на міжнародному рівні.

АНОТАЦІЯ АРАБСЬКОЮ МОВОЮ

علم الفلك، كواحد من أقدم العلوم، متجذر في العصور القديمة. ساهمت عمليات رصد الأجرام السماوية على مر القرون في تراكم المعرفة حول الكون، والتي انعكست في المصطلحات ذات الصلة. لعب علم الفلك العربي، الذي نشأ وتطور في الشرق الأوسط، دورًا مهمًا في تكوين وإثراء المفردات الفلكية العالمية. لطالما استخدم العرب، كونهم بدو، النجوم للتوجيه والتنبيه بالأحوال الجوية وتحديد الوقت. شكلت هذه المعرفة العملية للسماء أساس علم الفلك الشعبي، الذي كان موجودًا قبل ظهور الإسلام بوقت طويل.

مع انتشار الإسلام في القرن السابع الميلادي، شهدت الحضارة العربية تطورًا سريعًا. ساهم هذا ليس فقط في البحث الديني ولكن أيضًا في البحث العلمي. تعرف العرب على الإنجازات العلمية للشعوب الأخرى، وخاصة أعمال علماء الفلك القدماء. أصبحت ترجمات الأطروحات الفلكية والفلكية من اللغات اليونانية والفارسية وغيرها إلى العربية حافزًا لتكوين وتطوير علم الفلك العربي كعلم. وأدى إثراء المعرفة الفلكية وظهور أساليب جديدة للرصد والحساب إلى الحاجة إلى وضع مصطلحات مناسبة. لم يعتمد علماء الفلك العرب مصطلحات من لغات أخرى فحسب، بل طوروا أيضًا مصطلحاتهم الخاصة. بفضل عملهم، فإن معظم المصطلحات الفلكية الحديثة من أصل عربي. المصطلحات هي أكثر فروع علم اللغة أهمية من الناحية النظرية والعملية. ويمكننا القول إن المصطلحات ترتبط ارتباطًا وثيقًا بجميع الفروع اللغوية وغير اللغوية. من المعروف من التاريخ أن مراحل تطور اللغة الأدبية العربية، التي توحد جميع الدول العربية، لم تكن متجانسة. عادة ما ينقسم تطور وتشكيل مفردات اللغة الأدبية العربية إلى ثلاثة. وفي معرض الحديث عن تاريخ تطور المصطلحات في تقاليد اللغة العربية، تجدر الإشارة إلى أن مشاكل تكوين وتوحيد وتوحيد المصطلحات العلمية في البلدان العربية تعالجها سبع أكاديميات للغة العربية.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Богущ, О. М., (2015). Українська астрономічна термінологія кінця ХІХ– першої третини ХХ століття: генеза, структура, системна організація: (Дис. канд. філ. наук), Луцьк, 2015. 20 с.

Бондаренко, І. П., Комарницька, Т. К. (2014). Актуальні напрями і проблеми сучасної лінгвістики: навчальний посібник для студентів-сходознавців. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

Субх, М., (2018). Сучасний українсько-арабський словник. Київ: Схід.

Винокур, Г. О., (1939). О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии: Труды МИФЛИ, (Т. 5.).

Мечковская, Н.Б., (2001). Общее языкознание: структурная и социальная типология языков. Флинта, Наука.

Пономарів, О. Д., (2000). Стилїстика сучасної української літературної мови. Тернопіль.

Реформатский, А.А., (1996). Введение в языковедение. Москва: Аспект-Пресс.

Реформатский, А. А., (1961). Что такое термин и терминология: Вопросы терминологии. АН СССР.

Толикина, Е. Н., (1970) Некоторые лингвистические проблемы изучения термина: Лингвистические проблемы научно-технической терминологии. Наука.

Аль-Малайки, Д., (1983). Научный термин и унификация трактовок. Иракское научное общество. (Т. 34, No 3).

محمد اسماعيل بصل، (2004) تعريب المصطلحات. قضية ومشكلات

<https://www.aljazeera.net/opinions/2004/10/3>

اسلام ويب، (2010).المصطلحات الوافدة وأثرها على الهوية الإسلامية.

<https://www.islamweb.net/ar/article/158039>

الاستاذة ايمان نايل عبيد، (2018). جهود العرب في علم الفلك.

<https://www.islamweb.net/ar/article/222298>